

Lester R. Brown

A környezeti menekültek aggasztó új áradata

2003 októberének közepén az olasz hatóságok egy afrikai menekülteket szállító csónakot fedeztek fel, amely Olaszországba tartott. Üzemyag, élelem és víz híján az utasok közül sokan meghaltak a több mint két hetes hányódás során. A halottakat eleinte belökték a vízbe, de később a megmaradó túlélők már túl gyengék voltak, hogy az élettelen testeket a tengerbe dobják. Az élők és a holtak osztoztak a hajón, ami az egyik megmentő szerint úgy nézett ki, mintha „Dante poklának egy jelenete volna”.

A menekültek tudomásunk szerint szómáliaiak voltak, akik Líbiában szálltak hajóra. Nem tudjuk, hogy politikai, gazdasági vagy környezetvédelmi menekültek-e, a Szómáliához hasonló, csödbe jutott országokból mindhárom származhat. Tény, hogy Szómália olyan ország, amely az ökológiai válság minden tünetét magán viseli, túlnépesedéssel, túlgegetéssel és elsivatagosodással, amik ellehetetlenítik pástorgazdaságát.

A politikai és gazdasági okokból menekülő emberekről széles körű tapasztalatokkal rendelkezik a modern világ, de most olyan menekültek hőmpolygó áradatát látjuk, akiket környezeti nyomás kényszerített arra, hogy elhagyják az otthonukat. A modern tapasztalat ezzel a jelenséggel kapcsolatban az USA-ban akkor kezdődött, amikor közel 3 millió oklahomai hagyta el a nagy déli síkságokat az 1930-as években, és sokuk Kaliforniába menekült.

Manapság a partra vetődő tetemek – kétségbeesett afrikai kétségbeesett tetemeinek eredményei – Olaszországban, Franciaországban és Spanyolországban mindennapos eseménynek számítanak. Mindennap mexikóiak százai kockáztatják az életüket, hogy megpróbáljanak átjutni az USA határán. Kb. 400–600 mexikói hagyja el naponta a vidéki területeket, otthagynak kicsiny földjét, amely az erózió miatt már nem használható, vagy nem elég nagy, hogy biztosítsa a megélhetést. A mexikói városokba igyekeznek, vagy megpróbálnak illegálisan bejutni az USA-ba. Az arizonai sivatagban sokan elpusztulnak a fullasztó hőségtől.

A környezeti menekültek egy másik áramlata Haitiről, egy széles körben felismert ökológiai katasztrófa színhelyéről származik. A falusi gazdálkodás során a földekről lekopasztították a növényzetet, a talaj belemosódott a tengerbe, és az embereknél sem maradt más lehetőségük. Kicsi, nyílt tengeri hajózásra alkalmatlan vízi járműveken próbálnak átjutni Floridába, és sokan a vízbe vesznek.

Az 1930-as évek amerikai menekültejei a környezeti emigráció korai példái, de számuk alig hasonlítható ahhoz, ami

várható, ha így folytatjuk. A menekültek között vannak, akiknek a kutak kiszáradása, a vízkészletek felélése miatt kellett elhagyniuk lakóhelyüket. Mindaddig csak falvakat telepítettek ki, de végül sor kerülhet egész városok kitelepítésére, mint például Szánaa (Yemen fővárosa), vagy Quetta (Pakisztán Balukisztán tartományának fővárosa) esetében.

A Világbank becslései szerint Szánaában, ahol a talajvízszint évi 6 méterrel esik, 2010-ig felélik a maradék víztartalékokat. Ezután vezetőinek távolról kell vizet hozatniuk, vagy fel kell számolniuk a várost.

Az eredetileg ötvenezer emberre tervezett Quettának jelenleg 1 millió lakosa van, akik kétezer kútra vannak ráutalva. Ezek mélyen a föld alól pumpálják a vizet, egy fosszilis, vagyis nem megújuló tartalékokat élve fel. Mindkét városnak elég lehet a víztartaléka erre az évtizedre, de a jövője bizonytalan. Egy a vízkérdés jövőjével kapcsolatos tanulmány szavaival élve Quetta nem sokára „halott város” lesz.

A közel 3 milliárd emberrel, akik 2050-ig hozzáadódnak a Föld népességéhez, és azokban az országokban fognak élni, ahol már most süllyed a talajvízszint, és ahol a népességnövekedés túlnő a vízszegénység szabta határon, a víz-menekültek általánosság válnak. Legtöbben a sivatagos és a félsivatagos területekről jönnek majd, ahol a népesség kinövi a vízkészleteket. Északnyugat-Indiában falvak tűntek el, mert a túlfogyasztás kimerítette a helyi víztartalékokat, és nem lehetett vízhez jutni. Észak- és Nyugat-Kínában és Mexikó bizonyos részein falusiak millióit fenyegeti, hogy a vízhiány miatt el kell hagyniuk lakhelyüket.

Az egyre terjedő sivatagok szintén helyváltoztatásra kényszerítik az embereket. Kínában, ahol a Gobi-sivatag évente tízezer négyzetkilométerrel (egy évtized alatt egy magyarországi területtel) terjeszkedik, a menekültáradat egyre duzzad. Kínai kutatók jelentései szerint a sivatagi menekültek már három tartományban, Belső-Mongóliában, Ningxiában és Gansuban is megjelentek. Egy ázsiai fejlesztési bank sivatagosodásról szóló becslése szerint Gansu tartományban 4000 falura vár kiűrés.

Lu Tong-jing kínai fényképész sivatagosodásról szóló könyvében, a Sivatagi tanúban az egyik fényképen egy tipikus, Belső-Mongólia nyugati területeire jellemző falu található, amely csak egy dologban tér el a normálistól: nincsenek benne emberek. A település négyezer lakójának el kellett hagynia lakhelyét, mert a víztartalékok kimerülése után nem tudtak vízhez jutni.

Iránban a sivatagok terjedése és a vízhiány miatt elhagyott falvak száma már most ezrekre rög. Egyedül Balukisztán és Szisztán keleti tartományai-ban már 124 falut temetett el a futóhomok. A Teherántól egy óra autóra található kisváros, Damavand körzetében 88 falu szűnt meg.

Nigériában évente 3500 négyzetkilométernyi terület sivatagosodik el, ezzel a sivatagosodás vált az ország fő környezeti problémájává. Ahogy a pusztaság átveszi a hatalmat, a farmereknek és pástoroknak menniük kell, bezsúfolónak az egyre zsugorodó lakható földekre, vagy a városokba kényszerülnek.

A menekültek másik, feltehetőleg szintén jelentős forrása lehet a növekvő óceán. Az Eghajlatváltozás Nemzetközi Bizottsága korai, 2001-es tanulmányában jelentette, hogy a tenger szintje akár 1 méterrel is nőhet ebben az évszázadban. De az azóta kiegészült kutatás kimutatta, hogy a jég az előre jelzettnél sokkal gyorsabban olvad, és felvetette, hogy a tengerszint emelkedése az eredetileg becsült értéknél jóval magasabb lehet.

Még az 1 méter magas tengerszint-emelkedés is elárasztaná Banglades rizsföldjeinek felét, közel 40 millió embert kényszerítve helyváltoztatásra. Egy 144 millió lakosú, nagy népsűrűségű országnak nehéz lenne ennyi embert saját területén elhelyezni. De hova máshová mehetnének? Hány ország fogadna be akár csak 1 milliót ebből a 40 millióból? Más ázsiai nemzeteknél, ahol folyók árterületein vannak a rizsföldek (Kína, India, Indonézia, Pakisztán, Fülöp-szigetek, Dél-Korea, Thaiföld, Vietnam) az emelkedő tengerszint több száz milliós népvándorlásokat okozhat.

A csökkenő talajvízszint, a terjeszkedő sivatagok és az emelkedő tengerek következményeként megjelenő menekültáradat csak most kezdődik. Még nem tudjuk a méreteit, de a számok óriásiak lehetnek.

A környezeti menekültek növekvő áradata is újabb jele annak, hogy modern civilizációnk nincs összhangban a Föld természetes fenntartó rendszereivel. Többek között ennek is az üzenete, hogy világméretű erőkiéjtéssel betöltsük a családtervezés kiáltó hiányát, és olyan társadalmi körülményeket hozzunk létre, amelyek meggyorsítják az eltolódást a kisebb családok felé, teljes jogi nyomással kényszerítenek a gazdaságosabb vízfelhasználásra és olyan energia-stratégiára, amely megszünteti a széndioxid-kibocsátást és stabilizálja a Föld éghajlatát.

Fordította: Simonyi Ágnes

Forrás: <http://bocs.hu>